WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 11 grudnia 2008 r. *

W sprawie C-380/06

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie, na podstawie art. 226 WE, uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wniesioną w dniu 15 września 2006 r.,

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez B. Schimę oraz S. Pardo Quintillán, działających w charakterze pełnomocników,

strona skarżąca,

przeciwko

Królestwu Hiszpanii, reprezentowanemu przez F. Díeza Morenę, działającego w charakterze pełnomocnika,

strona pozwana,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, M. Ilešič, A. Tizzano (sprawozdawca), A. Borg Barthet i J.J. Kasel, sędziowie,

* Język postępowania: hiszpański.

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 lutego 2008 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 lipca 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Komisja Wspólnot Europejskich wnosi w skardze do Trybunału o stwierdzenie, że dopuszczając termin 90 dni w odniesieniu do zapłaty za niektóre produkty spożywcze i towary masowego użytku oraz odraczając wejście w życie określonych przepisów do dnia 1 lipca 2006 r., Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążą na mocy art. 3 ust. 1, 2 i 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/35/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz.U. L 200, s. 35).

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

2 Artykuł 3 dyrektywy 2000/35, zatytułowany „Odsetki od opóźnień w płatności", stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewnią, że:

a) odsetki w rozumieniu lit. d) stają się wymagalne od dnia następującego po dacie płatności lub terminie płatności określonych w umowie;

b) jeżeli data lub termin płatności nie zostały ustalone w umowie, to odsetki stają się wymagalne automatycznie, bez konieczności wezwania:

i) 30 dni od daty otrzymania przez dłużnika faktury lub równoważnego wezwania do zapłaty, lub

ii) jeśli data otrzymania faktury lub równoważnego wezwania do zapłaty nie jest pewna, 30 dni od daty otrzymania towarów lub usług, lub

iii) jeśli dłużnik otrzyma fakturę lub równoważne wezwanie do zapłaty przed otrzymaniem dóbr lub usług, 30 dni od daty otrzymania dóbr lub usług, lub

iv) jeśli procedura przyjęcia lub kontroli, która ma stwierdzić zgodność towarów lub usług z umową, przewidziana jest ustawowo lub umownie i jeśli dłużnik otrzyma fakturę lub równoważne wezwanie do zapłaty przed lub w momencie przyjęcia lub kontroli, 30 dni po tej ostatniej dacie;

[…]

2. Dla pewnych kategorii umów określonych przez prawo krajowe państwa członkowskie mogą określić termin, po upływie którego odsetki stają się wymagalne, maksymalnie 60 dni, o ile państwa członkowskie ograniczą stronom możliwość wydłużania tego terminu w umowie lub ustalą obowiązującą stopę procentową odsetek, które są znacznie wyższe od ustawowej stopy procentowej.

3. Państwa członkowskie zapewnią, że porozumienie w sprawie terminów płatności lub skutków opóźnień w płatnościach, które nie jest zgodne z postanowieniami ust. 1 lit. b)–d) i ust. 2, nie może zostać uznane lub uzasadniać roszczenia o odszkodowanie, jeśli przy badaniu wszelkich okoliczności, łącznie z dobrą praktyką handlową i rodzajem towaru, można uznać je za rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela. Przy rozpoznaniu, czy dane porozumienie jest rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela, rozważa się między innymi, czy istnieją obiektywne przyczyny, dla których dłużnik żąda odstępstwa od postanowień ust. 1 lit. b)–d) i ust. 2. Jeśli porozumienie tego rodzaju zostanie uznane za

rażąco nieuczciwe, należy zastosować terminy ustawowe, chyba że sądy krajowe ustalą inne sprawiedliwe warunki.

4. Państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki w interesie wierzycieli i konkurentów, aby zapobiec […] stosowaniu terminów rażąco nieuczciwych w rozumieniu ust. 3.

[…]".

3 Artykuł 6 omawianej dyrektywy, zatytułowany „Transpozycja", przewiduje:

„1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do spełnienia wymogów niniejszej dyrektywy przed dniem 8 sierpnia 2002 r. i niezwłocznie powiadomią o tym Komisję.

[…]

2. Państwa członkowskie mogą zachować lub uchwalić nowe przepisy, które są korzystniejsze dla wierzyciela, niż przepisy niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy.

[…]".

Uregulowania krajowe

4 Ustawa nr 3/2004 z dnia 29 grudnia 2004 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (BOE nr 314 z dnia 30 grudnia 2004 r., s. 42334) została uchwalona w celu transpozycji dyrektywy 2000/35 do hiszpańskiego porządku prawnego.

5 Ustawa nr 7/1996 z dnia 15 stycznia 1996 r. w sprawie handlu detalicznego (BOE nr 15 z dnia 17 stycznia 1996 r., s. 1243) określa w art. 17 zasady dokonywania płatności na rzecz dostawców.

6 Zgodnie z pierwszym przepisem dodatkowym ustawy nr 3/2004, zatytułowanym „Zasady płatności w handlu detalicznym", płatności dokonywane na rzecz dostawców w handlu detalicznym są regulowane głównie przez przepisy art. 17 ustawy nr 7/1996, natomiast ustawa nr 3/2004 znajduje zastosowanie jedynie uzupełniająco.

7 Artykuł 17 ustawy nr 7/1996, w brzmieniu zmienionym ustępem 1 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, stanowi:

„1. W braku wyraźnej umowy przyjmuje się, że sprzedawcy zobowiązani są do zapłaty ceny nabytych towarów w terminie 30 dni od dnia dostawy.

[…]

3. Termin zapłaty za świeże produkty spożywcze i artykuły szybko psujące się w żadnym przypadku nie może być dłuższy niż 30 dni. Termin zapłaty za inne produkty spożywcze i towary masowego użytku nie może być dłuższy niż 60 dni, z wyjątkiem przypadków, gdy wyraźna umowa zapewnia dostawcy rekompensatę ekonomiczną odpowiadającą dłuższemu terminowi zapłaty; w żadnym przypadku termin zapłaty nie może być dłuższy niż 90 dni.

[…]

5. W każdym przypadku odsetki za zwłokę są należne automatycznie od pierwszego dnia po upływie ustalonego terminu zapłaty lub, w braku ustaleń w tym zakresie, po upływie terminu, w którym płatność powinna zostać dokonana zgodnie z przepisami ust. 1 […]”.

8 Drugi przepis przejściowy ustawy nr 7/1996, wprowadzony na mocy ustępu 2 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, został sformułowany w następująco:

„Terminem zapłaty za świeże produkty spożywcze i artykuły szybko psujące się pozostaje dotychczas obowiązujący termin 30 dni. Ograniczenie do maksymalnie 60 dni przewidziane w art. 17 ust. 3 niniejszej ustawy stosuje się od dnia 1 lipca 2006 r. Przed tą datą termin płatności za produkty spożywcze, które nie są świeże ani szybko psujące się, oraz za towary masowego użytku nie może być dłuższy niż 90 dni od dnia dostawy towaru".

Postępowanie poprzedzające wniesienie skargi

9 W związku z otrzymaną skargą Komisja, w piśmie z dnia 13 lipca 2005 r., wezwała Królestwo Hiszpanii do przedstawienia jej w terminie dwóch miesięcy uwag w przedmiocie zgodności ustawy nr 3/2004 z art. 3 ust. 1, 2, 4 i 5 dyrektywy 2000/35.

10 Nie otrzymawszy od Królestwa Hiszpanii odpowiedzi, w dniu 19 grudnia 2005 r. Komisja skierowała do tego państwa członkowskiego uzasadnioną opinię, w której podniosła w szczególności, że:

— termin 90 dni, dopuszczony przez art. 17 ust. 3 ustawy nr 7/1996, w brzmieniu zmienionym ustępem 1 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, w odniesieniu do zapłaty za niektóre produkty spożywcze i towary masowego użytku, jest sprzeczny z art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2000/35, oraz

— drugi przepis przejściowy ustawy nr 7/1996, wprowadzony na mocy ustępu 2 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, w zakresie w jakim odracza do dnia 1 lipca 2006 r. rozpoczęcie stosowania maksymalnego terminu 60 dni, jest niezgodny z art. 3 ust. 1, 2 i 4 tej dyrektywy, której termin transpozycji upłynął w dniu 8 sierpnia 2002 r., przy czym nie przewidziano w tym zakresie jakiejkolwiek możliwości odstępstwa.

11 Ponieważ odpowiedzi udzielone przez Królestwo Hiszpanii nie zadowoliły Komisji, wniosła ona do Trybunału niniejszą skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

W przedmiocie skargi

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

12 Komisja utrzymuje, że art. 17 ust. 3 ustawy nr 7/1996, w brzmieniu zmienionym ustępem 1 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, narusza art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2000/35 w zakresie, w jakim przewiduje, iż maksymalny termin zapłaty za produkty spożywcze i towary masowego użytku inne niż świeże produkty spożywcze i artykuły szybko psujące się może wynosić aż 90 dni, z zastrzeżeniem jedynego warunku, zgodnie z którym należy zapewnić dostawcy „rekompensatę ekonomiczną odpowiadającą dłuższemu terminowi zapłaty".

13 Przepis ten pozwala bowiem na przedłużenie wynoszącego maksymalnie 60 dni terminu zapłaty, o którym mowa w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35, nie przewidując jednakże, niezgodnie z tym przepisem, „obowiązującej stopy procentowej odsetek, które są znacznie wyższe od ustawowej stopy procentowej". W tym względzie wprowadzony przez sporny przepis krajowy obowiązek zagwarantowania rekompensaty ekonomicznej odpowiadającej dłuższemu terminowi zapłaty nie może być porównywany ze stosowaniem takiej stopy procentowej ze względu na brak precyzji w sformułowaniu użytym przez ustawodawcę hiszpańskiego.

14 Królestwo Hiszpanii przypomina przede wszystkim, że dyrektywa 2000/35 ma na celu wprowadzenie korzystnych dla wierzycieli rozwiązań służących ograniczeniu opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, przy równoczesnym poszanowaniu swobody stron w zakresie zawierania umów.

15 Tymczasem w opinii tego państwa członkowskiego, sporne przepisy — zakazując w sposób bezwzględny umownego określenia terminu przekraczającego 90 dni — ustanawiają w rzeczywistości zasady bardziej restrykcyjne, a jednocześnie bardziej korzystne dla wierzyciela niż zawarte w dyrektywie 2000/35, której art. 3 ust. 2 pozwala ustalić termin dłuższy niż 60 dni, nie określając jednak maksymalnego limitu dla takiej ewentualności. Z tego względu sporne przepisy krajowe są również zgodne z art. 6 ust. 2 omawianej dyrektywy, pozwalającym państwom członkowskim na utrzymanie w mocy lub uchwalenie nowych przepisów, bardziej korzystnych dla wierzyciela niż przepisy niezbędne do zastosowania się do tej dyrektywy.

16 Pozwane państwo członkowskie wskazuje następnie, że przewidziany w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35 wymóg zapłaty odsetek za zwłokę, które są znacznie wyższe od ustawowej stopy procentowej, został spełniony, jako że termin 90 dni może być stosowany wyłącznie pod warunkiem zagwarantowania rekompensaty ekonomicznej odpowiadającej dłuższemu terminowi zapłaty.

Ocena Trybunału

17 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że — jak wynika z art. 3 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2000/35 — strony mają co do zasady swobodę określania w wiążącej je umowie daty lub terminu płatności.

18 Zatem przewidziany w art. 3 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy ustawowy termin 30 dni znajduje zastosowanie jedynie w braku postanowień umownych w tym zakresie.

19 Następnie art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35 pozwala państwom członkowskim na przedłużenie tego 30-dniowego terminu, ale podporządkowuje tę możliwość dwóm warunkom. Po pierwsze, musi być ona ograniczona do pewnych kategorii umów. Po drugie, jeśli chodzi o długość terminu stanowiącego odstępstwo, może on zostać przedłużony do maksymalnie 60 dni, jeżeli strony zostały objęte zakazem umownego wprowadzania odstępstw od niego, lub z zastrzeżeniem zastosowania obowiązkowych odsetek, których stopa jest znacznie wyższa od ustawowej stopy procentowej.

20 W konsekwencji przedstawione przez Komisję zarzuty dotyczące spornych przepisów krajowych należy analizować w świetle treści i ogólnej systematyki przepisów dyrektywy 2000/35 przywołanych w poprzednich punktach.

21 Należy zauważyć, że — po pierwsze — art. 17 ust. 3 ustawy nr 7/1996, w brzmieniu zmienionym ustępem 1 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, dopuszcza, w odniesieniu do produktów spożywczych, które nie są świeże ani szybko psujące się, oraz do towarów masowego użytku możliwość przedłużenia do 60 dni 30-dniowego terminu płatności mającego zastosowanie, na mocy art. 17 ust. 1 w braku wyraźnej umowy między stronami. Po drugie, art. 17 ust. 3 zdanie drugie, którego dotyczą zarzuty Komisji, dopuszcza możliwość dodatkowego przedłużenia tego terminu 30 dni do 90 dni na podstawie wyraźnej umowy między stronami przewidującej na rzecz dostawcy rekompensatę ekonomiczną odpowiadającą dłuższemu terminowi zapłaty.

22 Należy zatem stwierdzić, że zgodnie z samym brzmieniem spornego przepisu możliwość przedłużenia terminu płatności ponad 60 dni jest uzależniona od zawarcia między stronami „wyraźnej umowy" w tym względzie.

23 Wobec powyższego nie można przyjąć zarzutu Komisji, zgodnie z którym sporny przepis krajowy narusza art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35 w zakresie, w jakim pozwala w odniesieniu do określonych produktów i z pominięciem wymogów ustanowionych w tym przepisie na przedłużenie terminu płatności z 60 do 90 dni.

24 Jak bowiem zostało przypomniane w pkt 18 i 19 niniejszego wyroku, art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35 obejmuje wyłącznie przyznane państwom członkowskim uprawnienie do określania, w pewnych ograniczonych przypadkach, ustawowego terminu przekraczającego termin 30 dni mający zastosowanie w braku postanowień umownych w przedmiocie daty lub terminu płatności. Innymi słowy art. 3 ust. 2 tej dyrektywy reguluje jedynie przypadek milczenia stron w tym zakresie.

25 Artykuł 17 ust. 3 ustawy nr 7/1996, w brzmieniu zmienionym ustępem 1 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, wymaga natomiast jednoznacznie — aby termin płatności mógł zostać przedłużony do maksymalnie 90 dni — zawarcia „wyraźnej umowy" w tym zakresie. Stosowanie takiego terminu, ustalonego na mocy umowy między stronami, nie może zatem zostać uznane za uzależnione, przeciwnie do twierdzeń Komisji, od warunków ustanowionych w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35.

26 Z powyższych rozważań wynika, że zarzut pierwszy nie jest zasadny i powinien w konsekwencji zostać oddalony.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

27 Komisja utrzymuje, że drugi przepis przejściowy ustawy nr 7/1996, wprowadzony na mocy ustępu 2 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, w sposób nieuzasadniony odracza do dnia 1 lipca 2006 r. rozpoczęcie stosowania maksymalnego terminu płatności wynoszącego 60 dni, o którym mowa w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/35.

28 Artykuł 6 ust. 1 tej dyrektywy wyznaczył upływ terminu jej transpozycji na dzień 8 sierpnia 2002 r., nie przewidując przy tym jakiejkolwiek możliwości odstępstwa od tego przepisu lub przedłużenia wyznaczonego terminu.

29 Przewidziane przez hiszpańskie przepisy odroczenie narusza także art. 3 ust. 4 dyrektywy 2000/35, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają stosowne i skuteczne środki w interesie wierzycieli i konkurentów, aby położyć kres stosowaniu terminów rażąco nieuczciwych.

30 Twierdzeniom tym Królestwo Hiszpanii przeciwstawia zasadniczo argument, zgodnie z którym przejściowy system ustanowiony przez drugi przepis przejściowy ustawy nr 7/1996, wprowadzony na mocy ustępu 2 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004, służy wyłącznie wskazaniu momentu, w którym wchodzą w życie przepisy ustawy nr 7/1996 w sprawie handlu detalicznego, wprowadzającej wymogi jeszcze bardziej restrykcyjne niż przewidziane przez dyrektywę 2000/35. Co za tym idzie,

skutkiem tego przepisu nie może być opóźnienie stosowania przepisów ustawy nr 3/2004 transponującej tę dyrektywę i której zgodność z prawem wspólnotowym nie została zakwestionowana.

Ocena Trybunału

31 Wystarczy zauważyć w tym względzie, że sporny przepis krajowy dotyczy wyłącznie stosowania terminu 60 dni, o którym mowa w art. 17 ust. 3 ustawy nr 7/1996, w brzmieniu zmienionym ustępem 1 drugiego przepisu końcowego ustawy nr 3/2004.

32 Tymczasem ze względów wskazanych w pkt 22–25 niniejszego wyroku wspomniany art. 17 ust. 3 nie wchodzi w zakres stosowania art. 3 dyrektywy 2000/35, a tym samym nie może stanowić przepisu ją transponującego.

33 Z powyższego wynika, że odroczenie stosowania spornego przepisu krajowego nie może oddziaływać negatywnie na poszanowanie przez Królestwo Hiszpanii obowiązków, które na nim ciążą na mocy wspomnianego art. 3.

34 W konsekwencji należy oddalić również zarzut drugi jako bezzasadny.

35 Ponieważ żaden z dwóch zarzutów podniesionych przez Komisję nie został uznany za zasadny, skargę należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

36 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Królestwo Hiszpanii wniosło o obciążenie Komisji kosztami postępowania, a Komisja przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Komisja Wspólnot Europejskich zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy